

Sociální psychologie:

Sára Klugerová

Senioři a jejich vnímání jednotlivých principů persuaze podle Cialdiniho

Posudek bakalářské práce: doc. MUDr. Iva Holmerová, Ph.D.

Autorka zvolila jako východisko pro svou bakalářskou práci teoretický rámec definovaný Cialdinim, základní principy persuaze, kterými jsou podle jmenovaného autora reciprocita, vzácnost, autorita, závazek a důslednost, sociální schválení a oblíbenost. V teoretické části práce autorka tyto principy stručně a výstižně charakterizuje. V úvodu vymezuje pojmy, které jsou vzhledem k dané problematice relevantní a vybrané teorie související se změnou postoje. Vzhledem k tomu, že se práce zabývá vnímáním jednotlivých principů persuaze staršími lidmi, charakterizuje autorka také problematiku seniorů, a to velmi stručně a v dobrém slova smyslu úsporně tak, že pojmenovává pouze to, co je vzhledem k práci významné. Přestože je teoretická část relativně stručná, považují ji za dostatečně výstižnou a obsažnou. Autorka vychází z velmi dobrého pochopení dané problematiky, takže vysvětluje jednotlivé skutečnosti stručně a srozumitelně.

To platí i pro teoretickou část, kdy autorka jasně formulovala výzkumné otázky: Jak se liší subjektivní hodnocení jednotlivých principů u mužů a žen? Jak se liší subjektivní hodnocení jednotlivých principů u mladších a starších seniorů? Jak se liší subjektivní hodnocení jednotlivých principů u různých typů vzdělání? Pro vlastní šetření byl použit dotazník vyvinutý týmem M. Kapteina, který měří citlivost respondenta na přesvědčovací principy. Autorka k tomuto nástroji uvádí: *„Otázky z převzatého dotazníku jsem přeložila z anglického jazyka a provedla pouze pár kosmetických úprav“*...V úvodu jsem ostatní informovala o tom, že se jedná o dotazník pro účely mé bakalářské práce, který zabere pár minut času vyplnění... Součástí úvodu byla i jakási forma informovaného souhlasu, ve které jsem upozornila, že vyplněním a odesláním tohoto dotazníku respondent souhlasí se svou účastí na výzkumu“. Domnívám se, že autorka učinila pro správné použití dotazníku v rámci bakalářské práce dostatečná opatření.

Autorka zvážila také výběr respondentů a uvádí, že *„u institucionalizovaných seniorů je riziko, že nemusí být jak fyzicky, tak psychicky naprosto zdraví, nemusí být plně soběstační, mohou trpět stařeckou demencí.“* K tomu bych měla faktickou připomínku: stařecká demence jako taková neexistuje, správnější by bylo uvést pouze demence, ale v kontextu práce to považuji za marginální. Dále kolegyně vysvětluje způsob recruitmentu probandů, kdy se soustředila na oslovení prostřednictvím sociálního média a tento přístup vysvětluje: *„konkrétně jsem se seniory rozhodla oslovit především přes sociální síť Facebook, a to ze dvou důvodů. Za prvé jsem předpokládala, že na Facebooku pravděpodobně narazím na aktivní seniory.“* Vzhledem k tomu, že se jí nepodařilo získat dostatek probandů, postupovala kreativně následujícím způsobem *„Založila jsem tedy stránku s názvem „Výzkum pro seniory“ a reklamní příspěvek odkazující na dotazník jsem zacílila na všechny seniory v letech 65+. Tento příspěvek měl nakonec velký úspěch a během tří dnů, kdy jsem na reklamu vynaložila 160 Kč, se mi podařilo oslovit zhruba 250 lidí, kteří odeslali vyplněný dotazník. Ohlas byl znát i v reakcích lidí na daný příspěvek, senioři měli k výzkumu četné připomínky i dotazy, které jsem jim zodpovídala.“* Tento přístup oceňuji nejen pro již výše zmíněnou kreativnost, ale zejména proto, že dále komunikovala s respondenty, což pro ně byl nepochybný přínos, a nechtěla je tedy pouze využít pro účel své práce. Pro šetření získala 312 respondentů, mezi nimiž je 264 (84,5 %) žen a 48 (15,4 %) mužů. Průměrný věk všech respondentů

je přibližně 69 let, nejčastější věk je 67 let. Nejmladšímu respondentovi je 65 let a nejstaršímu 82 let.

Z pochopení autorky a nepochybně i kvalifikovaného vedení práce vychází také postup zpracování získaných dat. Autorka zjistila, že je test i v použitém překladu spolehlivý a vnitřně konzistentní (Cronbachovo alfa - 0,891). Vyhodnotila charakter získaných výsledků, a dle toho se rozhodla pro použití neparametrických metod pro srovnání jednotlivých položek. Zjistila, že jako nejvíce přesvědčivý princip senioři hodnotili závazek a důslednost (průměr 5,6) a poté reciprocitu (průměr 5,5). Nejméně přesvědčivým principem je podle hodnocení seniorů vzácnost (průměr 3,2), jejíž hodnota byla dokonce pod hraniční 3,5. Dále autorka zjistila, že všechny principy mezi sebou mají statisticky významné vztahy. Na hladině významnosti $\alpha = 5 \%$ nenašla ani u jednoho statisticky významné rozdíly v hodnocení mezi muži a ženami. Pouze u principu reciprocitu našla statisticky významné rozdíly, a to mezi mladšími a staršími seniory (starší senioři hodnotí jako přesvědčivější) a také skupina s nižším vzděláním jej hodnotí jako přesvědčivější.

V diskusi práce srovnává své výsledky s dostupnou literaturou a nad výsledky se zamýšlí i ze svého pohledu. Například u vzácnosti, která je hodnocena jako nejméně důležitá uvádí: „*Mým názorem je, že důvodem mohou být odlišné hodnoty ve stáří, mezi které již nepatří touha po získání cenností a majetku. Aktuálnějším tématem jsou pro seniory spíše zdraví či jejich blízké okolí jako jsou přátelé a rodina. Možná to jsou i dlouholeté zkušenosti a určitý nadhled nad životem, které zapříčinily, že je seniorům honba za vzácností cizí*“. Obdobně přidává kromě literární citace i svůj názor u nejvíce přesvědčivých principů, kterými jsou jak závazek a důslednost a také reciprocita. V závěru shrnuje nové poznatky, které práce skutečně přináší.

K práci prakticky nemám připomínek (kromě výše uvedené terminologie demence) a chyby na str. 42 „pro starší dospělí“, která je v textu naprostou výjimkou, překlepem, k němuž pravděpodobně došlo při změně formulace věty. Obojí je ke snadnému opravení. Pak naprosté drobnosti: na str. 20 je uvedeno „metodu založenou na kvantitativním dotazování, kterou pro svůj výzkum použila i autorka níže zmíněných výzkumů...“ (kterých?). Možná by se daly vytknout na některých místech spíše beletristické formulace, například „V teoretické části práce vás nejprve všeobecně seznámím“.... „Jak jsem nastínila hned na začátku úvodu“...“ budu zkoumat konkrétně neinstytucionalizované seniory od věku 65 let“ v úvodu k metodice je uvedeno „dále pak pro cíl mé práce jako šité na míru“ atd., ale osobně se musím přiznat, že mně osobně tyto formulace při čtení nepřekáží, spíše text ožívují, a to právě proto, že je práce psána informovaně, poučeně a vychází ze znalostí, je logicky a srozumitelně seřazena.

Vřele bych doporučila autorce i školitelce, aby výsledky práce publikovaly, domnívám se, že výsledky jsou skutečně zajímavé a přínosné. Pro vědeckou publikaci bych doporučila jen mírné jazykové změny a samozřejmě výrazné zestručnění textu.

Závěr: práci hodnotím jako vynikající, přínosnou a přinášející nové poznatky (v tomto případě i nástroj), čímž významně přesahuje nároky kladené na bakalářskou práci.

V Praze 15.6.2020

